

פרק א' - תורת ההגה :

שיעור ראשון :

השיעור יעסוק ב : עיצורים, תופעות בתורת ההגה, אותיות אהויי, מפיק, תנועות, הברות וטעם.

הגה - הוא כל קול היוצא מן הפה. ההגאים מתחלקים לעיצורים ולתנועות.
העיצורים - האוויר נעצר עצירה מליאה או חלקית (כל אותיות א"ב) = הגייה
תנועות - האוויר זורם זרימה חופשית יחסית. (A, E, I, O, U) = הגייה
אות - סימן גראפי של עיצור (תחום הכתב) = כתב
ניקוד - סימן גראפי של תנועה (תחום הכתב) = כתב

חלוקת העיצורים : מבחינים בשלוש חלוקות שונות לעיצורים :

1. בסיס החיתוך. 2. אופן החיתוך. 3. מידת הקוליות.

1. בסיס החיתוך :

זרם האוויר נעצר בחמישה מקומות בכלי הדיבור, מקומות אלו נקראים בסיסי חיתוך כי שם האוויר נחתך וכך מתחלקים העיצורים עפ"י בסיסי החיתוך :
לשון : דטלנת / שיניים : זס ששצ / חיך : גיכק / שפתיים : בומפ / גרון : האח(ר)ע
*ר' הנה בעלת היגוי כפול : גם כלשונית וגם כגרונית.

2. אורד החיתוך :

מבחינת אופן החיתוך נחלקים העיצורים לשתי קבוצות : הפוצצים והחוככים.
עיצור פוצץ - נוצר ע"י עצירתו המוחלטת של האוויר בבסיס החיתוך ולאחר מכן פריצתו של האוויר החוצה בבת אחת כמעין פיצוץ לדוגמה : ב, ט, כ, ת
עיצור חוכך - זרם האוויר עובר בבסיס החיתוך ע"י חיכוך לדוגמה - ב', ס, ש, פ'
*הסימן ' מציינ שהעיצור רפה - כלומר - לא דגוש = חוכך.
קיימים עיצורים מחוככים : ראשיתם כפוצצים וסופם כחוככים לדוגמה - ג'-גינגל, גינגיי (ד+ ז'), צ' - צילו (ט+ש).

3. קוליות :

מבחינים בין עיצורים קוליים לבין עיצורים אטומים (=לא קוליים)
עיצור קולי - בעת ההגייה מיתרי הקול רועדים (ניתן לחוש בכך, כששמים שתי אצבעות על הגרון והוגים עיצורים אלה).
נזכר : גד עזר לנו בים אן זלמן בבגדי עור = עיצורים קוליים.
עיצור אטום : בעת הגיית מיתרי הקול אינם משתתפים = לא רועדים = כל שאר העיצורים אטומים.

תופעות בתורת ההגה :

שם התופעה : הידמות חלקית בקוליות בדיבור.

התהליך:

1. כותבים : מזכירה – הוגים : מסכירה

2. כותבים : מטבח – הוגים : מדבח.

הסבר :

שני עיצורים ברצף ללא חציצת תנועות ביניהם. כ' אטומה השפיעה על ז' קולית והפכה אותה לסי' אטומה באותו בסיס חיתוך (ז – ס שיניים).

* התופעה לא מתקיימת כאשר כל אחד מהעיצורים מוגן ע"י תנועה. למשל סבא SABA דוגמאות נוספות :

1. *תהליך : *כותבים : סבתא הוגים : ספתא

הסבר :

ב' ו- ת' הם שני עיצורים רצופים ללא חציצת תנועה ביניהם.

ת' אטומה השפיעה על ב' קולית והפכה אותה ל- פ' אטומה מאותו בסיס חיתוך (ב'–פ' שפתיים).

2. תהליך :

כותבים : שבתם הוגים : שפתם

הסבר : זהה להסבר הקודם.

ב. במילה "שבתנו" - התופעה לא התרחשה כי כל אחד מהעיצורים מוגן ע"י תנועה.

התופעה מתרחשת רק כשיש עיצורים ללא תנועה ביניהם.

3. תהליך :

כותבים : מסדר הוגים : מזדר

הסבר : ס' ו – ד' הם שני עיצורים רצופים ללא חציצת תנועה ביניהם.

ד' קולית השפיעה על ס' אטומה והפכה אותה ל- ז' קולית מאותו בסיס חיתוך.

(ס' – ז' שיניים).

אותיות אה"וי : (שימוש באותיות א, ה, ו, י)

אותיות אה"וי משמשות בשני תפקידים : (1 עיצורים 2) כאימות קריאה

אה"וי עיצוריות – כאשר אותיות אלה מנוקדות ונשמעות.

אה"וי אימות קריאה : כאשר האותיות נכתבות אך אינן נשמעות!

(הן נקראות אימות קריאה, משום שהן עוזרות לקריאה כמו אם).

עיצור – איש, הרס, ורד, ילד

אם קריאה – ראש, בנה, שותה, מלביש

שימו לב: נאמר, שוק, סיד, סיד, קו, ספרי

המפיק = פירוש המילה בארמית היא "המוציא".

מפיק הוא סימון של נקודה באות – ה – בלבד כאשר היא האות האחרונה במילה.

- תפקידו – להפוך את – ה – מאם קריאה לעיצור. המילה "סוסה" ללא מפיק פירושה סוס ממין נקבה לעומת "סוסה" עם מפיק שפירושה – הסוס שלה.
- המפיק כפי שציינתי יבוא רק באות הא המופיעה כסופית אולם יש לו כמה תנאים : היכן מופיע?
1. כינוי שייכות (של ה) ילקוטה, עטה, נשמתה, חברתה (שלה)
 2. פועל + כינוי מושא (אותה) : הכעיסה = הכעיס אותה, שלחה = שלח אותה
 3. 5 שורשים : נזכור – ג נ כ ת מ כל מילה מהשורשים הללו יופיע בה מפיק : גבה, נגה, כמה, תמה, מהמה
 4. כינוי גוף (היא) לנקבה : אותה = את + היא, אצלה, שלה, מולה
- * מפיק יבוא גם כאשר מתחת ל - ה - יש פתח גנובה.

התנועות –

התנועות הן הקולות הנוצרים ע"י מעבר חופשי לגמרי של זרם האוויר בחלל הפה. להזכירכם : התנועות (=הגייה) מסומנות ע"י סימני הניקוד (=כתיבה)

תנועות ארוכות	תנועות קצרות	תנועות חטופות
בינוניות / מלאות		

ההברות –

מספר ההברות במילה = מס' התנועות במילה

ישנם שני סוגי הברה עיקריים :

- 1) הברה פתוחה – מסתיימת בתנועה או אם קריאה.
 - 2) הברה סגורה – מסתיימת בעיצור (כאילו מנוקד בשווא, הפה נסגר).
- למשל : המילה "ברא" תחולק להברות כך : ב – רא ו "פרפר" פר – פר.

הטעם :

בכל מילה ישנה הברה אחת הנהגית ביתר חוזק וביתר הדגשה – זוהי הברה מוטעמת.

ישנן שתי אפשרויות לטעם – הנקראים "מלרע" ו "מלעיל".

- 1) מלרע – כשהטעם נמצא בהברה האחרונה,
 - 2) מלעיל – כשהטעם בהברה שלפני האחרונה.
- מלרע – רוב המילים בעברית הן מלרעיות.
- כאשר יש למילה סופיות הן מושכות את ההטעמה לסוף למשל =הסיומת אים במילה "ילדים",

גורמת לנו להדגיש את הסיימת ולכן המילה מלרעית. הסיימות : X ות לציון רבות, Xית כמו בפנימית, X כמו ב"ספרתם".

חוקי ההטעמה אינם חלים על מילים לועזיות – בהן הטעם הוא לפני מלעיל :

ט/ל/פון, אמ/בו/לנס

כיצד נמצא את הטעם?

יש לבטא בהדגשה מוגזמת את ההברה האחרונה או את זו שלפניה. אחת מהן תשמע זרה וצורמת ולכן האחרת היא הנכונה : ש/עון או ש/עון – ש/עון

כאשר מילה משתנה והטעם משנה את מקומו במילה נוצר "חוק החיטוף" (או חוק ריחוק הטעם). השינוי במילה שיגרום לחוק החיטוף הוא :

1. תנועה בינונית או קטנה (2 הברה פתוחה) 3) הרחוקה מהטעם – נחטפת.

לדוגמא במילה מטוסים הנהגת עם שווא נע בראשה במקור היה קמץ באות מ' = מטוס.

כשהוספנו סופית של ריבוי יצרנו מצב של תנועה בינונית (קמץ) בהברה פתוחה מ – טו – סים, והטעם עובר כפי שציינו קודם אל הסופית כלומר הוא התרחק וכך נחטפה התנועה ועבר הקמץ להיות שווא נע.

תוצאת החיטוף הנה שווא נע.

1. תנועה בינונית/ קטנה.

2. + הברה פתוחה.

חיטוף

שיעור שני :

השיעור יעסוק ב : שוואים ודגשים

השוואים :

ישנם שני סוגי שוואים עיקריים בעברית (סה"כ יש שלושה).

שווא נח ושווא נע.

כיצד נבחין בין שווא נע/נח?

* ראשית נמצא את צורת היסוד.

צורת היסוד בשם עצם = צורת היחיד (ז"א ללא תוספת נטייה) = הצורה המילונית : ירושלים

צורת היסוד בפועל = צורת היחיד (הוא/ נסתר) באותו זמן. מגלה

שווא נח :

שווא נע :

1. שווא נע מקורו בתנועה. 1. שווא נח מקורו בתנועה = 0 תנועה

2. שווא נע יבוא תמיד בראש מילה 2. בסוף מילה תמיד יבוא שווא נח

3. שווא נע פותח הברה 3. שווא נח סוגר הברה

דוגמא : ש/מרה (שמר)= צורת יסוד-עבר.

כללי זיהוי שווא נע (מתוך "אליהו בכור").

א. בראש מילה = שתק

ב. השני מבין שני שוואים רצופים באמצע מילה – ישמרו

ג. אחרי תנועה גדולה – שמרו אוכלים

ד. מתחת אות דגושה – סיפרו

ה. בין האותיות הדומות – הנני

הדגשים:

קיימים שני סוגי דגשים: דגש קל ודגש חזק.

דגש קל:

הדגש הקל – הקשיין

היכן מופיע?

הדגש הקל יופיע באותיות ב, ג, ד, כ, פ, ת בראש מילה או אחרי שווא נח ז"א אחרי ס תנועה.

1. בראש מילה: כרז, גמל, דואר, כפתור, פרח, תרנגול.

2. אחרי שווא נח: נשבר, מסגר, משדר, לשכר, לתפר.

תפקידו: של הדגש הקל להבחין בין עיצורים פוצצים (עם דגש) לבין חוככים (בלי דגש).

בימינו קיים הבדל בין קבוצת בכפ' לקבוצת גדת' בהגייה.

ניתן להסיק שבעבר היה קיים הבדל בהגייה בקבוצת גדת' כיוון שהכתב שימר 2 צורות שונות.

(שינוי של כתב הוא איטי לעומת שפה מדוברת), בערבית קיים ביצוע שונה של גדת' חוככות.

*חוקי הדגש הקל לא חלים על מילים לועזיות:

במילה פינטסטי לא שמים ב-י"פ" דגש, למרות שהיא בראש מילה, כי זו מילה לועזית. כנ"ל במילה פוטוסינתזה, פיסטיבל וכו'.

*כיום אנו שומעים הבדל בהגייה של אותיות בעלות דגש רק באותיות בכ"פ:

דגש חזק:

מופיע בכל האותיות- כולל בגדכפ"ת (חוץ מהגרוניות =ה,א,ח,ר,ע) אחרי תנועה ולא אחרי שווא: צפור, משגע...

כשאני רואה דגש, אני בודקת איזה סימן ניקוד יש באות שמימין לדגש אם יש שווא, סימן שלפני דגש קל, אך אם יש תנועה {פתח, חיריק, קובוץ}, לפניי דגש חזק.

קיימים שני סוגים של דגש חזק: 1. דגש חזק **תבניתי** 2. דגש חזק **משלים**.

דגש חזק תבניתי:

מופיע בתבניות קבועות בע' הפועל כלומר, באות האמצעית של השורש

בפועל- בשלושה בניינים המכונים "בניינים כבדים": פיעל = שילם, פועל = שולם, התפעל = התלבש.

ובשם העצם במשקלים הבאים:

קיטול- סיפור, ביקור, ציור (שם פעולה של בניין פעל)
קטלה- קבלה, כוונה, בקשה (שם פעולה של בניין פעל)
קיטלון- דכאון, צמאון, שגעון, חורון (מצבים)
קטל- נגר, סבל, טייס, מלח, טבח, חייט (בעל מקצוע)
קיטל- עיוור, טיפש, גדם.
קטיל- אמיץ, תקיף, סכין, פטיש (תכונות חזקות או מכשירים)
קטלת- אדמת, יבלת, קצרת, כלבת, מתנת (מחלות)
דוגמאות לפירוק דגשים במילה :
"הזדקנו" שורש ז.ק.נ – בבניין התפעל
ד-דגש קל אחרי 0 תנועה
ק- דגש חזק תבניתי
נ- משלים התלכדות עיצורים
שיעור שלישי :

תופעות בבניינים השונים

תופעות בבניין התפעל:

1. שיכול עיצורים :

בבניין התפעל כאשר פ' הפועל היא אחת מעיצורי זסששצ (איזור חיתוך שיניים) יחול שיכול. הדבר נובע מתוך קשיים בהגיית עיצורי פוצץ ואחריו עיצור חוכך. כמו כן הדבר נובע מתוך חוסר רצון לעוות את המילה ואת העיצורים עצמם. (שימו לב : ת+ס רצופות יוצרים צ').
לדוגמא : המילה הסתפר היא שורש ספר בבניין התפעל והיתה קודם הת + ספר = הסתפר – לפני השיכול ואחריו קיבלנו "הסתפר".

2. הידמות חלקית בקוליות :

ההידמות מתרחשת כאשר פ' הפועל היא ז.
א. חל שיכול עיצורים בשל הסיבות שמנינו לעיל.
ב. חלה הידמות חלקית בקוליות : ז' ו- ת' הם שני עיצורים רצופים ללא חציצת תנועה ביניהם על כן הז' הקולית משפיעה על ה-ת' האטומה והופכת אותה ל- ד' קולית. ת'- ד' מעבר באותו בסיס חיתוך (לשון).
לדוגמא : שורש זקן בהתפעל = הת זקן ואחרי השיכול הזתקן ואז ה ת' נדמית ל ז' והופכת ל ד' קולית.

3. הידמות חלקית בנחציות :

התופעה מתרחשת כאשר פ' הפועל צ'. (נחציים = צ, ט, ק).
א. חל שיכול עיצורים בשל הסיבות שמנינו לעיל.
ב. חלה הידמות חלקית בנחציות : צ' ו-ת' הם שני עיצורים רצופים ללא חציצת תנועה ביניהם. על כן ה-צ' הנחצית משפיעה על ה-ת' הלא נחצית והופכת אותה ל-ט' נחצית. ת'- ט' מעבר באותו בסיס חיתוך (לשון).

לדוגמא : שורש צדק היה צריך להיות הת צדק אחרי השיכול קיבלנו הצתדק ואז הצ' השפיעה על ה ת' והפכה אותה ל ט' נחצית כמו ה צ'.

4. התלכדות שני עיצורים זהים :

הסבר : שני עיצורים זהים רצופים, כאשר הראשון בשווא נח מתלכדים בצורת דגש משלים.(דגש משלים כמו כן הוא, בא במקום עיצור שחסר).
לדוגמא : כרת + תי היה צריך להיות כרתתי אולם כותבים והוגים " כרתי ". שתי אותיות ה ת' הרצופות הראשונה של השורש והשנייה של הגוף (אני בזמן עבר) התלכדו לאות אחת ובמקום האות החסרה מופיע דגש משלים.

5. הידמות מלאה (פה"פ ד' או ט'): :

לדוגמא : השורש טמר בהתפעל יהיה התטמר אולם אנו הוגים ורושמים הטמר עם דגש בט' לציון התי' של התפעל שהדמתה לטי'.
הסבר : ת' הבניין בשווא נח מידמה הידמות מלאה לעיצור שאחריה (ז"א הופכת להיות זהה לו לגמרי).
מתקבלים שני עיצורים זהים רצופים, אשר מתלכדים בצורת דגש חזק משלים.

6. בידול משמעויות :

*כאשר קיים דמיון בין שתי מילים קיים צורך להבחין ביניהן, אפילו אם הדבר נוגד את כללי הלשון.
*בנושא הטעם : ראינו שבאמצעותו ניתן להבחין בין משמעויות.

זחל זחל ; שבו = חזרו שבו (שבי) ; שרה (עבר)- שרה (הווה)

ובלשון הדיבור יצחק (שם פרטי) – יצחק (פעולה בעתיד)

תופעות בניין קל:

1. חוק החיטוף :

תנועה בינונית/קטנה בהברה פתוחה הרחוקה מהטעם נחטפת.
תוצאת החיטוף – שווא נע, אשר מוצאו תנועה.
עפ"י ש/מר – ש/מר/תם – שמר/תם
עפ"י י/שן – י/ש/נים – יש/נים

2. התלכדות שני עיצורים זהים :

שני עיצורים זהים כשהראשון בשווא נח מתלכדים בצורת דגש חזק משלים.
בבניין קל :
עפ"י שמרתי – כרת + תי – כרתי

עפ"י שמרנו – ישנ + נו – ישנו

תהליך : שבתת – שבת

הסבר : שני עיצורים זהים מתלכדים בצורת דגש משלים.

בבניין התפעל :

תהליך : * הת+תמם – התמם

הסבר : שני עיצורים זהים מתלכדים בצורת דגש חזק משלים.

3. שווא מרחף = פירוק צרור שוואים נעים :

יצירת צווי – השמטת אות אית"ן מהעתיד.

(נוכח) תשמר – שמר (צווי)

תשמרי – שמרי – שמרי

צרור (שני שוואים נעים כצופים) לא יתכן.

ביקועו נעשה כך : שווא נע (1) הופך לתנועה קטנה

שווא נע (2) הופך למרחף

ג. שם התופעה : שיכול + הידמות חלקית בקוליות

הסבר : בשלב א' חל שיכול עיצורים בשל קושי בהגיית עיצור פוצץ ואחריו עיצור חוכך.

בשלב ב' חלה הידמות חלקית בקוליות. ז' ו-ת' הינם רצף עיצורים.

ז' קולית השפיעה על ת' אטומה והפכה אותה ל-ד' קולית באותו בסיס חיתוך (ת' – ד' לשון).

שם התופעות : שיכול עיצורים + הידמות חלקית בקוליות + התלכדות עיצורים זהים.

תהליך 1 + 2 : התזקנו – הזתקנו – הזדקנו

הסבר : ההסבר הנ"ל זהה לגמרי להסבר שלעיל (סעיף ג' למעלה)

תהליך 3 : שם : התלכדות עיצורים זהים.

הזדקנו+נו – הזדקנו

הסבר : שני עיצורים זהים מתלכדים בצורת דגש חזק משלים.

2. שם התופעה : הידמות מלאה (בבניין נפעל)

תהליך : * ינשפט – יששפט – ישפט

הסבר : האות י' בכוכבית שייכת לאותיות אית"ן לציון זמן עתיד. האות נ' שייכת לתחילית של

בניין נפעל וכאשר היא מנוקדת בשווא נח היא חלשה ומידמה הידמות מלאה לעיצור שאחריה,

ז"א הופכת להיות זהה לא לגמרי. אז מתקבלים שני עיצורים זהים אשר מתלכדים בצורת דגש

חזק משלים.

3. שם התופעה : שיכול+ הידמות חלקית בנחציות.

תהליך : * התציד – הצתיד – הצטיד

הסבר : שלב א'

חל שיכול עיצורים בשל קושי בהגיית עיצור פוצץ ואחריו חוכך בשלב ב' חלה בידמות חלקית בנחציות.
צ' ו-ת' הנם רצף עיצורים. צ' נחצית השפיעה על ת' לא נחצית והפכה אותה ל- ט' נחצית (מאותו בסיס חיתוך).

יודמות חדשניות בחינוך

שיעור רביעי

פרק ב' - הפועל

גזרות :

באופן כללי גזרה היא מצב שבו אחת מאותיות השורש או יותר אינה נשמעת במילה הנתונה או שהיא אינה כתובה כלל.
כאשר האות השורשית כתובה ואינה נשמעת תיקרא הגזרה גזרת ה "נחים" לציון אות נחה.
כאשר האות השורשית אינה כתובה כלל במילה תיקרא הגזרה גזרת ה "חסרים" לציון האות שחסרה.
שמה המלא של הגזרה גם יציין איזו אות חסרה ובאיזה מקום היא חסרה האם פ' הפועל חסרה או ע' הפועל ואולי ל' הפועל חסרה ?
דוגמא : במילה יסע השורש הוא נסע.
ניתן לראות כי האות השורשית שחסרה היא נ' והיא פ' הפועל בשורש (האות הראשונה) ואז תיקרא הגזרה חסרי (כי חסרה אות) פ' הפועל (כי האות שחסרה היא באות הראשונה של השורש) נ' (כי האות שחסרה במילה היא האות נ' . ובקיצור נסמן כך : חפ"נ - ח = חסרי, פ = פ' הפועל נ' = נ' .

גזרות חפ"נ וחפ"צ

כאשר חסרה פ' הפועל יכולות להיות רק שתי אותיות שחסרות י' או נ'.
90% מהמקרים האות שחסרה היא נ'.
מתי חסרה י' ?
כאשר האות השנייה במילה היא צ' ואחריה מופיעות אחת מהאותיות הבאות : בקעת גר.
כלומר השורשים : יצב, יצק, יצע, יצת, יצג, יצר . + השורש יזע.
דוגמאות למילים מהגזרות הנ"ל :
חפ"נ – יפל, אטע, תסע, אתן בכולן חסרה פ' הפועל נ'.
חפ"צ – הציג, הצית, אצק בכולן חסרה פ' הפועל י'. אחרי כל י' חסרה תבוא צ'.
שם התופעה שקוראת במילים האלה היא : **הידמות מלאה**

הסבר: נ' או י' בשווא נח חלשה, ולכן מידמה הידמות מלאה לעיצור שאחריה. מתקבלים שני עיצורים זהים, אשר מתלכדים לעיצור אחד בעל דגש חזק משלים.

תהליך: * ינפל - * ינפל- יפל

* איצק - אצצק - אצק

יודמות חדשניות בחינוך

כנ"ל לגבי שמות עצם:

מגבת: * מנגבת - מגגבת - מגבת משקל מקטלת

הצגה: * היצגה - הצצגה - הצגה משקל הקטלה

כיצד נזהה שורש?

נטה את המילה לכל מיני זמנים ונחפש לה מילים מאותה משפחה.

למשל: יסע, נסע, תסע

אם האות הראשונה שלפני הדגש משתנה, הרי שהיא אינה אות שורש, וכנראה, חסרה אות שורש והדגש משלים.

לדוגמה: מכה - בעתיד: יכה, תכה - הדגש משלים והשורש הוא - נ.כ.ה

הגיש - בהווה: מגיש, בעתיד: תגיש - הדגש משלים והשורש הוא - נ.ג.ש

הכר אותי לעומק! - בהווה: מכיר, בעתיד: יכיר, תכיר - האות שלפני הדגש

השתנתה בנטייה, על כן היא אינה שורשית אלא מוספית תחילית, הדגש הוא משלים

והשורש הוא: נ.כ.ר

אך - אם האות שלפני הדגש אינה משתנה, הרי היא שורשית והדגש תבניתי.

לדוגמה: חכה! - בהווה: מחכה, בעתיד: יחכה, תחכה - הדגש תבניתי והשורש הוא: ח.כ.ה

הגר מהארץ! - בהווה: מהגר, בעתיד: יהגר - אותיות השורש נשמרו הדגש תבניתי

והשורש הוא: ה.ג.ר

המר - בהווה: מהמר, בעתיד: יהמר - הדגש תבניתי והשורש הוא: ה.מ.ר

איזה אות הדגש משלים?

ברוב המקרים הדגש משלים את פה"פ נ'.

תנאי (1) תנאי (2)

פה"פ י' חסרה רק במקרים הבאים: פה"פ עה"פ לה"פ

” צ' ב'

ק'

ע'
ת'
ג'
ר' + יזע

יודמות חדשניות בחינוך

כאשר מגלים שהדגש הוא משלים, חייבים לבדוק שעה"פ היא צ' ולה"פ היא אחת מאותיות בקעת ג"ר כדי לדעת שחסרה י'.

לדוגמה: אציג – מציג, תציג – דגש משלים יי(כי עה"פ צ', ולה"פ היא ג', כלומר אחת מאותיות בקעת ג"ר)

שורשים מיוחדים:

(1) ל.ק.ח – מתנהג כמו חפ"נ אקח, קח! שם העצם: מקח (וממכר).

(2) מדע, מדוע – שורש י.ד.ע

(3) נ.ת.נ – נתן – * תנתן – הידמות מלאה של פה"פ נ' – נ' אחת חסרה.

נתנו – * נתננו – התלכדות לה"פ וכינוי הגוף – נ' שנייה חסרה.

תתנה – פועל חסר קצוות – * תנתננה – גם הנ' הראשונה וגם הנ' השנייה חסרות.

שימו לב!

יש להבחין בין פיעל לנפעל

נצלתי את ההזדמנות – הוא בעבר ניצל – פיעל – צליל E

נצלתי מטביעה – הוא בעבר ניצל – נפעל – צליל A

בגזרת חפ"נ לא תידמה הנ' השוואית במקרים הבאים:

א. כאשר מופיעים גרוניים אחרי ה – נ' מכיוון שהם אינם מקבלים דגש – ינהג, מנחילים, ינעימו, ינאם, מנחיתים.

ב. בשורשים שנגזרו משמות עצם או תארים, כנראה, בגלל הרצון לשמור על המשמעות, מנציחים(נצח), תנמיד(נמוך), מנשימים(נשמה).

ג. כשלשורש אחד יש שתי משמעויות שונות זו מזו, על מנת להבחין ביניהם חורגים מחוקי הלשון לשם בידול משמעויות.

נ.ב.ט {הנביט(זרעים) – כאן לא חלה הידמות

הביט(הסתכל) – כאן חלה הידמות

יודמות חדשניות בחינוך

תיקוני הגייה - *גזרות חפ"נ + חפ"צ נוטות על דרך השלמים.
נצתים, נגשים כמו נשמרים – נפעל/ מכיר(ולא מכיר), מציב(ולא מציב) הגישה(ולא הגישה),
הציתה(ולא הציתה) כמו הכניסה – הפעיל.

* בשם הפועל של בניין קל הני' נשארת – לנסוע, לנטוע.

גזרת נפ"ו = נחי פ' הפועל י' או ו'.

בעבר רוב הפעלים היו כמו בערבית בעלי פ' הפועל ו'. היום רובם הפכו ל"י ולכן אין במילון העברי מילים רבות המתחילות ב וו כי הן כיום י' ולכן אתייחס לכל וו כאל שווה לאות י' ולהפך.
(ושב, ולד) אותה ו' קדומה נהגתה כמו בערבית ז"א וולד = ילד .
בעקבות שינוי שחל עוד לפני תקופת המקרא ו' הפכה להיות י'. (לכן מעטות המילים כיום שמתחילות בעיצור ו' : (ולד, וו, ורד, ורד וכו').

אותה ו' היסטורית חוזרת בשלושה בניינים : נפעל, הפעיל, הופעל בתופעה שנקראת כוץ – דיפטונג.

פירוש המילה "דיפטונג" = דו תנועה. ז"א שתי תנועות רצופות ללא חציצת עיצור ביניהם.
(מצב שלא יתכן) – כוץ דיפטונג כלומר : כוץ שתי התנועות הקצרות לתנועה אחת ארוכה.
לדוגמה :

בניין : עפ"י ילמד- * יישר – יישר

נפעל : במקור הגו את הבניין – נפעל - נ' בפתח במקום בחיריק
(עבר + הווה) י.ל.ד עפ"י נפעל - *נולד – נולד

נו

(עתיד + ציווי) – על השלמים ו' יותר, הוכח (י.ת.ר; י.כ.ח)

הפעיל : (מקור – הפעיל)

הו י.ל.ד עפ"י הפעיל - *הוליד – הוליד

הי י.נ.ק עפ"י הפעיל - *היניק – היניק

חמישה שורשים בהפעיל שחל בהם כוונץ Xי – שי. הראשון בפעלים אלה מקורות ועל כן לא הופכת ל-ו'. נזכור: נמלש"ט: ימנ; ינק; ילל, ישט, יטב.

יודמות חדשניות בחינוך

הופעל: עפ"י הולבש - * הולד – הולד

סימן ההיכר של הבניין = הו

גזרות ע"ו – ע"ע

הופעל – כל פועל בהופעל (הו) יש להפוך להפעיל.
כדי לדעת את שורשו:

לדוגמה:

הוקם – הקים – ק.ו.מ – ע"ו הXי (צירה ואחריו חיריק)

הובל – הוביל – י.ב.ל – נפ"ו הו

הוגן – הגן – ג.נ.ג – ע"ע הX (שני צירה רצופים).

הסברים ע"ו וע"ע:

1. ראינו שהשיטה המקובלת היא העברת הפועל לבניין הפעיל.
 2. ניתן להעביר גם לשם הפועל!
- לדוגמה: הדגל הונף – הניף – שורש נ.ו.פ/ להניף – שורש נ.ו.פ ע"ו
ההמנון יושר בטקס – לשיר – שורש ש.י.ר ע"ו
3. בע"ע ישנם פעלים שלא ניתן להעביר להפעיל.
נמצא אותם עפ"י משפחת המילים לדוגמה: מתגודדים ש.ע. גדוד – שורש ג.ד.ד.
כנ"ל הע"ו מסתודדים ש.ע. סוד – שורש ס.ו.ד ע"ו
מחוקקים שם הפועל לחוקק – חקיקה שורש ח.ק.ק
הבניינים הכבדים:

	פעיל	פועל	סביל
	<u>פיעל</u>	<u>פועל</u>	<u>התפעל</u>
שורש ק.ו.מ ע"ו	קומם מקומם	קומם	התקומם
שורש ס.ב.ב ע"ע	סובב מסובב	סובב	הסתובב

יודמות חדשניות בחינוך

כיצד נזהה שורש?

נעבור להפעיל או לשם הפועל: הקים; להקים – שורש ק.ו.ם ע"ו
הסב – שורש ס.ב.ב ע"ע

כיצד נזהה בניין?

1. ניתן לראות ש – ע"ע נראית בשלמותה סובב (בד"כ הסב או הסבה) הדבר מתרחש כך הכבדים!
2. ניתן לראות שע"ו נראות לחלוטין כמו ע"ע קומס * (נראה כמו קממ). נדע ש: ע"ו תראה כמו ע"ע כך בכבדים!
3. כיצד נבחין בין פיעל לפועל? פיעל = פעיל פועל = סביל
סובבתי את החותן- סבב פיעל; סובבתי ע"י הכלה = שורש ס.ב.ב פועל.

* שורש יוצא דופן י.כ.ל מופיע רק בקל: תוכל = שורש י.כ.ל קל

* מס' פעלים שקשה לזהותם בנפעל:

נמק בכלא מ.ק.ק נפעל – נמקו

קולו נדם ד.מ.מ נפעל – נדמו (דממה)

נמס מ.ס.ס נפעל – נמסו ובעתיד ימסו – זהו דגש משלים מתופעת התלכדות עיצורים זהים: מסס
משלים הידמות מלאה נפעל

נשם ש.מ.מ נפעל – הערים נשמו (נהיו שוממות)

* זכרו: בניין הפעיל ניתן לזיהוי ע"י תחילית ה' עם חיריק ובשאר הזמנים פתח: הלביש הכיר/

מלביש מכיר

ע"ו + ע"ע ה' עם צירי וכאשר הטעם מתרחק – היא בשווא: הקים העז/ מקימים מ...

שיעור חמישי

פרק ג': תחביר

חלקי המשפט הפשוט:

- 1) נושא ונשוא מתאימים זה לזה במין ובמספר: הילדים הלכו.
- 2) לפני נושא לא תבוא מילת יחס: לרונית קנתה אמא שמלה.
- 3) יש/אין = נשואים, ומה שיש או אין = נושא: לילד יש חולצה יפה.

- 4) כשחסר נשוא (יש/אין), המילה בעלת מילת יחס היא הנשוא : לילד חולצה יפה.
- 5) המילה "של" בנטייה, ואחרי המילה "של" – תמיד לוואי : כלבי נפצע; הנעל שלי נקרעה; הרגל של רינה נשברה.
- 6) בין נושא ונשוא יש תמיד לוואים, בתנאי שהנושא הוא בהתחלה והנשוא בהמשך :
האיש מחיפה/נסע, בניגוד ל : האיש נסע מחיפה = תיאור מקום (אחרי שנשוא).
- 7) הלוואי – מצטרף רק לשם עצם. עונה על השאלה : "איזה?" תמיד השני בצירוף סמיכות ובכלל :
הילדים החמודים נסעו בחשק רב לגן המשחקים.
- 8) לוואי המורה על כמות בא ראשון בצירוף : (כל הילדים) נסעו ; רוב הילדים נסעו, (חמשת הבנים) נסעו.
- 9) משפט שימני בעל אוגד : הנושא(הידוע) והנשוא(החידוש) בד"כ לפני האוגד בא הנושא ואחריו הנשוא : המקום שלפניכם הוא גן האם.
- 10) האוגד : הוא, היא, היה, הייתה, הפך ל..., נהייה ל..., נעשה ל... : הוא הפך למנהל.
- 11) מושא ישיר : "את", או שאפשר להוסיף "את" : אכלתי תפוח = אכלתי את התפוח, ראיתי אותו.
- 12) מושא עקיף : שאר מילות היחס : בלע"ם + מי / מה / את
כלומר : במי, במה, למי, למה, על מי, על מה, עם מי, עם מה, ממי, ממה.
הוא פוחד מאריות ; נתתי לו מתנה.
- 13) תיאורים (אינם מוצרכים)
תיאור מקום – לאן? נסעתי לחיפה
תיאור סיבה – מדוע? בכיתי בגלל תוצאת המבחן.
תיאור תנאי – באיזה תנאי? במקרה של גשם יתבטל הטיול.
תיאור ויתור – למרות איזה תנאי? למרות הגשם נסענו לטיול.
תיאור זמן – מתי? הגעת אתמול.
תיאור אופן – איך? נסעתי בזהירות.
מכשיר : אכלתי בכף.
תיאור תכלית : לאיזו מטרה? נסעתי אליו כדי ללמוד.

14) תמורה, הסגר ופנייה מופרדים מהמשפט בפסיקים :

* תמורה – ניתן להמיר זה בזה, תמיד השני : ירושלים, עיר הקודש, יפה ; רינה, המורה
למתמטיקה, נחמדה ; דן אח של רן, יבוא. העיתון "מעריב" נפוץ ; ההצגה "כולם היו בניי"
מעניינת.

* **הסגר** – הערת סוגריים, דעת הדובר : לצערי, לשמחתי, לדעתו, לטענת המנהל, כמובן, כידוע,
כנראה, יימח שמו, ז"ל.

* **פנייה** – דן, בוא הנה; יוסי, צא מהכיתה! ממי, את נהדרת.

15) נשוא מורחב: נשוא פועלי המכיל יותר ממילה אחת.

הילד מרבה לפטפט (פועל + שם פועל)

מדוע הפסיק התלמיד לאחר?

הסערה הלכה וגברה = התגברה (שני פעלים שמורים אותו דבר)

הספר יצא לאור; האיש לא טמן ידו בהצלחת (ניבים).

המשפט הפשוט

התיאורים – דף עזר

התיאורים בניגוד ללוואים (הקשורים לש.עצם) קשורים לפועל ומתארים אותו כדי לקבוע את סוג התיאור נסתייע בטבלה הזו:

שם התיאור	דוגמות	עונה על השאלה	מילות פתיחה אופייניות
תיאור מקום פסוי מקום: במקום ש + פועל	ניפגש בביה"ס. באנו <u>מחולון</u> הלכנו <u>למסיבה</u> מחר ניסע <u>לחיפה</u>	איפה? מאיין? לאן?	ניתן להמיר ב: שם *ת.מקום = משם ש.עצם מוחשי! במקום לשם
תיאור זמן פסוי זמן: כש + פועל	נתראה ב- <u>5</u> . למדנו <u>מהבוקר</u> . נלמד <u>עד סוף יוני</u> .	מתי? ממתי? עד מתי?	בזמן, בעת
תיאור סיבה פסוי סיבה: מפני ש + פועל	<u>מפאת הגשם</u> נוצרו פקקי תנועה. <u>בזכות מאמציו</u> הצליח דן בבחינה.	מדוע? מאיזו סיבה?	בגלל, הודות ל, בעטיו של, מפאת, מרוב, מחמת, עקב, בשל.
תיאור ויתור פסוי ויתור: בניגוד לציפיות אעפ"י ש + פועל	<u>על אף מאמציו</u> נכשל בבחינה. <u>למרות הגשם</u> יצאנו לטיול. <u>עם כל הבעיות</u> הצלחנו.	על אף מה? למרות מה?	למרות, על אף, עם כל, חרף.
תיאור תנאי פסוי תנאי קיים: אם + פועל בעתיד פסו תנאי בטל לו + פועל בעבר	בלי חמצן לא נחיה. במקרה של ירידת גשמים יתבטל הטיול.	באיזה תנאי?	ניתן להמיר ב: אם... אז, במקרה של, בלי, בתנאי... ללא
תיאור אופן	יוסי פנה אליי <u>באדיבות</u> .	איך? כיצד?	ב... , היטב, לאט, מהר.

<p>* אינו משתנה עפ"י מין/ מספר.</p>	<p>כמו מי? מה? באיזה אופן? באמצעות איזה כלי?</p>	<p>הוא ערום <u>כשועל</u>. המורה דיבר <u>קשות</u> עם תלמידיו. אכלנו <u>בכפית</u>. נכנסנו לחדר <u>אחד אחד</u>.</p>	<p>פסוי אופן – השוואה : כפי ש+ פועל כשם ש... תיאור תכלית(מטרה)</p>
<p>כדי, למטרת, בשביל, בעד, לשם, למען, עבור. ל+ שם פועל. ניתן להוסיף "כדי".</p>	<p>בשביל מה? למען מה/ מי? לשם מה? איזו מטרה?</p>	<p>הלכתי למכולת לקנות קמח. באתי לשם הבהרת הנושא.</p>	<p>פסוי תכלית : כדי ש+ פועל</p>
<p>התיאור הוא פועל בינוני שמתאים במין ובמספר לשם, שאותו הוא מתאר. אפשר להוסיף לפניו : כשהוא, כשהם, כשאנו... *פועל – משתנה בנטייה עפ"י מין/ מספר.</p>	<p>הוא צפה בטלויזיה <u>מרותק</u>. חבריי שבו מהמסע <u>מאוכזבים</u>.</p>	<p>תיאור מצב פסוי מצב : כשהוא+ פועל בהווה</p>	

* מילות השאלה עצמן משמשות כתיאור

לדוגמה : מדוע איחרת?

התמורה :

התמורה היא סוג של לוואי, הבא אחרי שם עצם ; ויכולה לבוא במקומו.
כדי לבדוק, אם מילה מסוימת (או קבוצת מילים) היא תמורה, ננסה להשמיט את המילה שלפניה.
אם ניתן זוהי התמורה – תפקיד תחבירי זהה.

*התמורה היא תמיד השנייה בצירוף!

דוגמות : 1. ירושלים, עיר הקודש, היא בירת ישראל.

בדיקה: (ירושלים) עיר הקודש היא בירת ישראל.

המילים "עיר הקודש" יכולות לקבל את התפקיד התחבירי של המילה "ירושלים", ולכן הן משמשות כתמורה.

* כתמורה ישמשו שמות אישיים, שמות יצירות, ספרים, עיתונים וכו', הבאים אחרי מילה המגדירה אותם.

* דוגמות: 1. הסופר הידוע, ש"י עגנון, זכה בפרס נובל לספרות.

פיסוק התמורה:

1. כשהתמורה מכילה יותר ממילה אחת, היא מופרדת בפסיקים מיתר המשפט.
2. כשהתמורה היא שם של יצירה, של ספר, של סרט וכו', היא תבוא במראות ללא פסיקים. (אין לשים מרכאות בשמות של אנשים ושל מקומות).

* ביטויי פתיחה לתמורה:

לעיתים פותחת התמורה בביטוי פתיחה, המהווה מילת הסבר. במקרה כזה יבוא הפסיק לפני מילת הפתיחה. (ביטוי הפתיחה מהווה חלק מן התמורה).

ביטויי הפתיחה הרגילים: כלומר, רוצה לומר, דהיינו, ז"א, למשל, כגון, בעיקר, במיוחד, בפרט, בייחוד וכו'.

דוגמות: דודתי, כלומר אחות אמי, ביקרה אצלנו אתמול.
כל התלמידים, במיוחד עודד ויעל, עזרו למורה בהכנת המסיבה.

הערה:

התמורה יכולה להיות זהה לשם העצם שלפניה לגמרי, או לציין חלק ממנו.

האוגד (משפט שימני)

האוגד הוא מילה המקשרת בין הנושא לבין הנשוא במשפט השימני.
האוגד ניתן להשמטה/ ניתן להטותו.

- א. דני הוא חברי הנרות הללו הם קודש
- ב. הפועל "היה" ונטייתו (מציין זמן) – ניתן להשמיטו
אורי היה עייף הייתי עייף הייה אמיץ

יעל אינה עייפה אינני עייף

ג. שיערו הפך לבן השמיים נעשו כחולים – ניתן להשמיטם

כיצד נבחרין בין אוגד לנשוא?

היה – זמן וניתן להשמיט = אוגד		
יש/ אין – קיום, מצוי = נשוא	היה לי כלב	מחר תהייה מסיבה
	יש/ אין	יש/ תתקיים
אין – אין = לא – אוגד. הילד אינו עייף		
- אין- יש = נשוא	מחר אין מסיבה.	הכלב אינו בחדר
יש	ישנו/ נמצא/ קיים	

משפט כולל (משפט בעל חלקים כוללים)

* משפט כולל הוא משפט, שאחד מחלקיו התחביריים (או יותר מאחד) מופיע יותר מפעם אחת.
* החלקים החוזרים מתייחסים כולם לאותה מילה במשפט והם מקבילים זה לזה (עונים על אותה שאלה).

* בין החלקים החוזרים יבוא פסיק. לא יבוא פסיק לפני ו' החיבור והמילה "או".
* כשאחד החלקים החוזרים פותח במילת יחס – חוזרת מילת היחס לפני כל חלק.

דוגמות למשפטים בעלי חלקים כוללים :

1. יוסי, מיכל ויעל יסעו מחר לחיפה. – משפט כולל (נושא).

הבחנה בין משפט פשוט למשפט כולל :

יש לשים לב כשיש במשפט שני חלקים בעלי אותו תפקיד תחבירי, אך אינם מקבילים (אינם עונים על אותה שאלה).

אתמול בשעה שבע התקיימה אסיפת הורים. – משי פשוט. (שתי יחידות זמן שונות, אין אפשרות ל"ו" החיבור).

אתמול ושלשום התקיימו אסיפות הורים. – משי כולל. (יחי מקבילות, "ו" החיבור).
משפטים בקשר של ניגוד (לא... אלא)
במילים: אין... אלא, לא... כי אם יכולות לבוא גם במש. פשוט וגם במש. כולל.

מש. כולל (שתי יחידות תחביריות) – ניגוד – יבוא פסיק.
מש. פשוט (יחידה תחבירית אחת) – הדגשה – לא יבוא פסיק.

כיצד נבחין?

לא דיברתי עם אפרת, אלא עם נורית – כולל (קשר של ניגוד)
לא דיברתי אלא עם נורים – מש. פשוט (לצורך הדגשה)

ניתן לבדוק זאת בקלות!

נמחק או נסתיר עם האצבע את מילות "לא...אלא".

* אם יתקבל משפט מובן – פשוט (הדגשה)

* אם יתקבל משפט לא מובן ומוזר אך ניתן לשים ו' החיבור – כולל (ניגוד).

ביטוי מכליל (אמירה כוללת)

לעיתים מופיע במשפט כולל ביטוי, המהווה סיכום של החלק הכולל.
ביטוי זה עשוי לבוא לפני החלק הכולל או אחריו.

1. אני אוהב לזלול ממתקים: שוקולד, גלידה וסוכריות.

2. שוקולד, גלידה וסוכריות – ממתקים אלה אהובים עליי.

הפיסוק: כשהביטוי המכליל בא לפני החלק הכולל – נקודתיים.

כשהביטוי המכליל בא אחרי החלק הכולל – קו מפריד.

* החלק הכולל חייב להיות בעל תפקיד תחבירי זהה לביטוי המכליל!

* אני אוהב לזלול ממתקים: שוקולד, גלידה וסוכריות.

חלק מתמורה כוללת מ. ישיר.

שימו לב: אם אין ביטוי מכליל, לא יבואו נקודתיים או קו מפריד!

אוגד

לדוגמה: פירות ההדר הנפוצים בארץ הם התפוז, הקלמנטינה והאשכולית.

במשפט זה אין ביטוי מכליל, ועל – כן אין נקודתיים.

ביטוי מכליל

אני אוכל בחורף פירות הדר : תפוז, קלמנטינה ואשכולית.

שיעור שישי

המשפט המאוחה (המחובר)

משפט מחובר מכיל 2 נשואים ויותר. זאת אומרת 2 משפטים או יותר כאשר כל אחד מהמשפטים יכול לשמש כמשפט עצמאי כלומר, אין תלות בין המשפטים.
* בין האיברים יכולים להיות סוגים שונים של קשרים (מילות הקישור) בין האיברים, יבוא תמיד פסיק (גם לפני ו' החיבור).

תוצאה (סיבה) – לכן, לפיכך, משום כך.

ניגוד – אך, אולם, לעומת זאת

ויתור – למרות זאת, אף על פיכן

ברירה – או

הוספה (זמן) – ו, וגם, ואז

דרך עבודה בניתוח משפט מחובר :

1) נסמן נשואים – כמס' הנשואים כך מס' המשפטים. – ורק אח"כ נסמן את הנושא.

2) נסמן את קשר המילה ונקבע את סוגו,

+

קשר – נציין את סוגו.

3) נתחם כל אחד מהמשפטים = איברים.

4) נבדוק כל משפט ונקבע את סוגו : פשוט, סתמי, יחוד, כולל או מורכב.

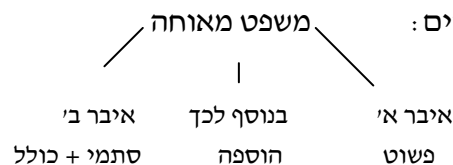
5) ננתח מילים מודגשות.

6) נשרטט תרשים ונרשום את סוגו של המשפט.

המשפט :

התלמידים קיבלו לחופשה שיעורים, ובנוסף לכך חייבים להתכונן למבחני הבגרות והסיום.

יראה בתרשים :

שיחבור	1 נשוא	+ 2
	משפט פשוט	משפט מחובר/ מאוחה.
סיבה	בגלל/בשל	לכן, לפיכך
ויתור	למרות	למרות זאת

זמן	בזמן, בעת	ואז
-----	-----------	-----

* נזכור: (קשר המשפט יופיע באמצע המשפט)

המשפט המורכב

(שני נשואים +)

מיליות הקישור הן:

1. ש, אשר, וכל מה שמצורף אליהן: לפני ש..., אחרי ש... – לפני שיצאתי, התקלחתי.
2. ה' הידיעה, במקום "ש" – האיש העומד בפניה, נחמד.
3. כי, וכל מה שמצטרף אליה: אם כי, עד כי – לא באתי כי חליתי.
4. כל מילות השאלה: איפה, מתי – השאלה איפה נגור, מטרידה אותי.
5. ללא מילת קישור – במשפט בעל דיבור ישיר – אמרתי לה: "רדי מהעץ!".
(בניגוד לדיבור עקיף – אמרתי לה שתד מהעץ).

הפסוקיות מופרדות בפסיקים, הן יכולות לבוא לפני המשפט העיקרי או אחריו.

פסוקיות התיאוריות: מיליות הקישור:

פסו' ת.זמן- לפני שהתקלחתי, הלכתי להתעמלות. – כש, בשעה ש, לפני ש, אחרי ש, בעת ש.

פסו' ת.מקום- במקום שישבת אתמול, אשב היום. – במקום ש, כל מקום ש, למקום ש.

פסו' ת.סיבה- איחרתי לשיעור, מפני שהאוטובוס - הואילו, כי, מפני ש, מכיוון ש, מאחר איחר. ש, היות ש.

פסו' ת.תכלית- אתחיל מחר דיאטה, כדי שתהייה - כדי ש, על מנת ש, לכל, פן. מרוצה.

פסו' ת.אופן- היא מתנהגת, כמו שילדה קטנה -באופן ש, בצורה ש, כפי ש, כשם ש, כמו ש. מתנהגת.

פסו' ת.תוצאה- המורה היה כ"כ משעמם, - עד ש, עד כי, עד אשר, מבלי ש... עד שנרדמנו בשיעור.

פסו' ת.ויתור- אעפ"י שאתה מעצבן, - אעפ"י ש, למרות ש, גם אם, אף כי, אם.

אני אוהבת אותך.

פסוי ת.תנאי קיים – אם ארוויח כסף, אם...
אקנה שמלה חדשה.

פסוי ת.תנאי בטל – לו היה לי מטוס, לו, אילו, אילו לא...
הייתי טס בשמי הארץ.

פסוי ת.מצב – הילדים חזרו מהמסיבה, כשהוא, כשהיא, כשהם, כשאני...
כשהם עליזים.

שאר הפסוקיות:

פסוי לוואי – מתקשרת לש. עצם – דן שגר בת"א, יבוא לבקר אותי מחר.

פסוי מושא – מתקשרת לפועל פעיל (נ+ג) – רציתי שתבואו אליי.

ממה ש, על מה ש, וכל שאר מילות היחס – נהינתי, ממה שראיתי.

פסוי נושא – מתקשרת לפועל סביל – רצוי, שתבוא מחר. / ברור, שירד גשם.

מי ש, כל מי ש... – מי שהוזמן למסיבה, נהנה.

מה ש, כל מה ש... – מה שהציע השר, היה מוגזם.

פסוי נשוא – אחרי אוגד: הוא, היא, היה, הייתה – דן הוא שהוריד את הפח.

המשפט העיקרי כאן יהיה חסר נשוא.

זכור:

כדי לזהות אם החלק שבחרת הוא פסוקית מחק אותו והשלם את המשפט על ידי המילה "הדבר"
עם מילת יחס מתאימה = את הדבר, על הדבר, שהדבר וכדומה.

סוג הפסוקית ההשלמה הנחוצה

ידוע ש... (ידוע הדבר) * פסוי מושא =

מי ש...

ידעתי ש... (ידעתי את הדבר) * פסוי מושא =

הידיעה היא ש... (לאחר אוגד) * פסוי נשוא =

הידיעה ש, מעניינת. (הידיעה הזאת). מתקשרת לש. עצם, עונה על * פסוי לוואי =

השאלה "איזה".

* פסוקי ויתור = אעפ"י ש, גם אם, אף כי.

1. מסעי הצלב התחילו בסוף המאה

- א. האחת-עשרה.
- ב. האחד-עשר.
- ג. האחת-עשרה.
- ד. האחד-עשר.

2. המרפאה עברה לרחוב בן-יהודה

- א. שבעים ושתים.
- ב. שבעים ושנים.
- ג. שבעים ושתים.
- ד. שבעים ושנים.

3. בתורה יש חמשת אלפים פסוקים

- א. שמונה מאות ארבעים וחמש.
- ב. שמונה מאות ארבעים וחמשה.
- ג. שמונה מאות ארבעים וחמש.
- ד. שמונה מאות ארבעים וחמשה.

4. ביוני תיערך הוועידה הבין-לאומית לאיכות הסביבה.

- א. בעשרים ושלשה.
- ב. בעשרים ושלשה.
- ג. בעשרים ושלישי.
- ד. בעשרים ושלישי.

5. קניתי בולים

- א. בשבע שקל.
- ב. בשבע שקלים.
- ג. בשבעה שקלים.
- ד. בשבעה שקל.